

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999) 4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Datum
14 april 2023
Ons kenmerk
Cft 202300032
Pagina
1/7

Uw kenmerk

Bijlage
1

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800
E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Uw reactie op het advies bij de vastgestelde begroting 2023

Geachte heer Silvania,

Het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) constateerde in zijn advies van 6 februari 2023 dat de gewone dienst in de vastgestelde begroting 2023 (hierna: begroting) van Curaçao meerjarig in evenwicht is, waarmee cijfermatig wordt voldaan aan artikel 15 lid 1 sub a van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft).¹ Het Cft constateerde ook dat de begroting nog in onvoldoende mate voldoet aan de overige normen genoemd in artikel 15 van de Rft, en deed daarbij verschillende aanbevelingen. Het Cft adviseerde de aanbevelingen te verwerken in een aan te leveren ontwerpbegrotingswijziging (OBW). U werd verzocht om, conform artikel 12 lid 4 van de Rft, binnen 14 dagen, dus uiterlijk 20 februari 2023, te reageren en daarbij aan te geven hoe Curaçao invulling geeft aan de aanbevelingen van het Cft.

Uw verzoek om de reactie op het advies uit te stellen tot 15 maart 2023 nam het Cft ter kennisgeving aan.² Uiteindelijk ontving het Cft de brief met uw reactie op 31 maart 2023.³ Conform artikel 12 lid 5 van de Rft ontvangt u hierbij de reactie van het Cft op deze brief. Een overzicht van de aanbevelingen van het Cft en de door Curaçao verstrekte reactie daarop is opgenomen in de bijlage bij deze brief.

Uit uw reactie blijkt dat Curaçao vooralsnog geen invulling zal geven aan de aanbevelingen van het Cft, noch een OBW zal aanleveren. Ook worden geen (andere) maatregelen aangekondigd of toezeggingen gedaan over de wijze waarop de begroting in overeenstemming met de normen van artikel 15 van de Rft zal worden gebracht.

---

¹ Cft, kenmerk Cft 202300013, Advies bij de vastgestelde begroting 2023, d.d. 6 februari 2023.

² Minister van Financiën van Curaçao, kenmerk zaaknummer 2023/011142, Uitsel reactie Overheid op Cft-advies bij de vastgestelde begroting 2023, d.d. 17 februari 2023. Cft, kenmerk Cft 202300018, Reactie op uw uitstelverzoek van 17 februari 2023, d.d. 1 maart 2023.

³ Ministerie van Financiën van Curaçao, zaaknummer 2023/014794, Reactie op het Cft-advies op basis van artikel 12 van de Rft bij de vastgestelde begroting 2023, d.d. 30 maart 2023.

In uw reactie besteedt u veel aandacht aan een beoogd meerjarig begrotingsraamwerk, met meer oog voor het bevorderen van economische ontwikkeling. In dat kader spreekt u de verwachting uit dat de Raad van Ministers van Curaçao eind april 2023 een besluit zal nemen over een meerjarig investeringsplan.⁴ Belangrijke discussies over de compensatie van tekorten, het terugbrengen van de schuldpositie van het land of eventuele herfinanciering daarvan, maar zeker ook (de financiering van) economisch rendabele investeringen worden, naar het oordeel van het Cft, in uw reactie ten onrechte gekoppeld aan de onderhandelingen over de gewenste herfinanciering van alle staatsleningen. Curaçao heeft immers een eigenstandige verantwoordelijkheid om een realistische begroting op te stellen.

Het is van groot belang dat Curaçao de begroting in overeenstemming brengt met de normen van de Rft, zodat de begroting een betrouwbaar, realistisch en actueel beeld geeft van de financiële uitgangspositie van het land. Dit vereist ten eerste dat de begroting gebaseerd is op de meest actuele economische groeiramingen en realisatiecijfers. Het Cft beargumenteerde in zijn advies bij de begroting dat er voor zowel 2023 als meerjarig sprake is van een significante onderschatting in de belastingraming, waardoor de begroting niet de volledige potentie tot begrotingsoverschotten laat zien. Een betrouwbaar, realistisch en actueel beeld vereist ook dat de noodzaak voor het aangaan van lasten en verplichtingen steeds zeer kritisch wordt beoordeeld, en dat risico's voor de begroting zorgvuldig in kaart worden gebracht en waar mogelijk gemitigeerd.

Pas wanneer aan deze aanbevelingen gehoor is gegeven, vormt de begroting een solide fundament om een besluit te kunnen nemen over het tempo van tekortcompensatie, en om een gedegen afweging te kunnen maken tussen het terugbrengen van de overheidsschuld en het verhogen van economisch rendabele investeringen.⁵ Deze aanbevelingen zijn bovendien van dien aard dat deze volgens het Cft behoren te leiden tot substantiële bijstelling van de begroting.

In de begroting 2023 is de gewone dienst meerjarig in evenwicht, waarmee cijfermatig wordt voldaan aan artikel 15 lid 1 sub a van de Rft. Op grond van uw reactie blijft het Cft evenwel van oordeel dat de begroting van Curaçao nog in onvoldoende mate voldoet aan de overige normen van artikel 15 van de Rft, en verzoekt u daarom alsnog invulling te geven aan de gedane aanbevelingen.

---

⁴ In de reactie is niet toegelicht hoe dit meerjarig investeringsplan zich verhoudt tot de investeringen die momenteel in de begroting zijn opgenomen, en tot de opgaven vanuit het Landspakket waaraan Curaçao zich middels het ondertekenen van de onderlinge regeling heeft gecommitteerd. Ook is niet toegelicht welke capaciteit het land zal kunnen mobiliseren om uitvoering te geven aan dit investeringsplan.

⁵ Curaçao stelt in zijn reactie dat de begrotingsruimte aangewend moet worden om het niveau van investeringen te verhogen, in plaats van het terugbrengen van de schuldpositie.

Kenmerk
Cft 202300032
Blad
3/7

U wordt verzocht uiterlijk 28 april 2023 op basis van artikel 13 lid 1 van de Rft te reageren, en daarbij aan te geven welke wijzigingen daartoe in de begroting zullen worden doorgevoerd, onder vermelding van de termijnen die het land daarbij in acht zal nemen.

Conform artikel 12 lid 5 van de Rft stuurt het Cft een afschrift van deze brief naar de Staten.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'L.M.C. Ongerling', written over a horizontal line. The signature is stylized and extends to the right of the line.

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao
De Staten van Curaçao

Bijlage 1: aanbevelingen Cft bij de vastgestelde begroting 2023 en opvolging

Het Cft gaf Curaçao in zijn advies van 6 februari 2023 op basis van artikel 12 lid 2 en lid 3 van de Rft de volgende aanbevelingen:

1. Pas de meerjarenraming van de belastingbaten aan op basis van de meest recente groeiraming van het IMF en de realisatiecijfers over 2022, en voorziet deze van een toereikende cijfermatige toelichting. Naar het oordeel van het Cft moet dit leiden tot een opwaartse bijstelling van de belastingraming van ANG 50-80 miljoen.
2. Breng de risico's van de precaire financiële situatie van het Curaçao Medical Center (CMC) voor de landsbegroting concreet in beeld. Neem hiervoor voorzieningen op en licht deze toe.
3. Verlaag de lasten voor goederen en diensten structureel, waarbij de realisatie in 2019 gecorrigeerd voor inflatie als uitgangspunt dient. Zonder nieuw beleid zou dit moeten leiden tot een neerwaartse bijstelling van deze lasten van ANG 20 miljoen. Licht deze lasten nader toe.
4. Herzie de begrote dotaties aan het schommelfonds op basis van de meest recente gegevens van de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Identificeer aanvullende, structurele maatregelen om dotaties aan het schommelfonds te voorkomen.
5. Voer de voor 2025 en 2026 opgenomen reserveringen af. Neem hiervoor geen aanvullende lasten op.
6. Verwerk de (meerjarige) gevolgen van het Landspakket in een meerjarig financieel overzicht (MFO) en voeg deze toe aan de begroting. Licht daarbij toe welke baten, lasten en investeringen reeds in de begroting zijn opgenomen.

Curaçao reageerde als volgt op deze aanbevelingen:

Aanbeveling 1: Meerjarenraming belastingbaten

Curaçao ziet geen aanleiding om de meerjarenraming van de belastingbaten bij te stellen, zo blijkt uit de reactie op de aanbeveling. Curaçao beroept zich op een ambtelijke bespreking met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) in januari 2023, waarin het IMF nieuwe voorlopige (lagere) ramingen presenteerde. Daarnaast is de realisatie van de belastingbaten in januari en februari 2023 in lijn met de begroting. Een opwaartse bijstelling van de meerjarenraming is volgens Curaçao derhalve niet aan de orde.

Het Cft blijft van oordeel dat de meerjarige belastingraming gebaseerd moet worden op de meest recente officiële economische groeiraming, op dit moment de groeiraming van augustus 2022.⁶ Uit de vierde UR 2022 blijkt bovendien dat de realisatie van de belastingbaten in 2022 hoger is uitgevallen dan werd verwacht. Curaçao baseert zijn meerjarenraming echter op de realisatiecijfers tot en met mei 2022, waardoor deze inzichten niet zijn verwerkt in de raming.

---

⁶ IMF, 2022 Article IV Consultation discussion Curaçao and Sint Maarten, Press release and Staff Report, d.d. augustus 2022.

Het Cft benadrukt het belang de belastingraming te baseren op de volledige realisatie 2022. Een bijstelling van de belastingraming op basis van alleen de uitkomsten van de eerste twee maanden van 2023 acht het Cft niet opportuun.

Aanbeveling 2: Risico's financiële situatie CMC

Het Cft uit al geruime tijd zijn zorgen over de bijzonder precaire financiële situatie van het CMC en de risico's daarvan voor de begroting, en verzocht Curaçao voorzieningen te treffen hiervoor. Curaçao geeft aan vooralsnog geen voorziening voor (de lening aan) het CMC in de begroting op te nemen, terwijl uit de uitvoeringsrapportage over het vierde kwartaal van 2022 blijkt dat wederom geen aflossing is ontvangen op de uitgegeven lening aan het CMC.

Curaçao stelt in zijn reactie dat de voornaamste risico's worden gevormd door de mismatch tussen het toegewezen zorgbudget en de operationele kosten van het ziekenhuis, en de investeringsbehoefte van het CMC op middellange termijn. Op basis van het op 19 oktober 2022 overeengekomen Bestuurlijk Hoofdlijnenakkoord Sanering CMC-entiteiten zal gedurende 2023 echter een totaaloplossing worden gepresenteerd voor de precaire financiële situatie van het CMC, aldus Curaçao. Het Cft merkt op dat hieruit weinig urgentie spreekt om deze problematiek op te lossen. Uit de reactie van Curaçao blijkt dat de totaaloplossing met name is gericht op de reeds gerealiseerde verliezen en formalisering van de schuldpositie. Het is niet duidelijk of de structurele mismatch tussen het zorgbudget en de operationele kosten ook wordt geadresseerd in deze totaaloplossing. Het Cft benadrukt het belang te komen tot een structurele oplossingen voor de precaire financiële situatie van het CMC.

Aanbeveling 3: Goederen en diensten

De hogere lasten voor goederen en diensten ten opzichte van 2019 (gecorrigeerd voor inflatie) zijn volgens Curaçao grotendeels het gevolg van de uitvoering van maatregelen uit het Landspakket. Het Cft kan niet toetsen of deze bewering juist is, omdat een adequate toelichting hierop ontbreekt. Ook ontbreekt een meerjarig financieel overzicht van de uit het Landspakket voortvloeiende baten, lasten en investeringen. Hierdoor is het inzicht in de budgettaire gevolgen van het Landspakket beperkt. Curaçao geeft aan dat de implementatie van hervormingen uit het Landspakket de lasten voor goederen en diensten op middellange termijn zal verlagen, maar benoemt geen specifieke hervormingsmaatregelen of tijdslijn. Het Cft merkt op dat Curaçao tot en met het vierde kwartaal van 2022 ANG 159 miljoen aan lasten voor goederen en diensten realiseerde, en daarnaast ANG 31 miljoen aan verplichtingen aangaande goederen en diensten. De voorlopige realisatie in 2022 (ANG 190 miljoen) wijkt daarmee substantieel af van de begrote lasten voor 2023 (ANG 228 miljoen). Een neerwaartse bijstelling van de lasten voor goederen en diensten blijft naar het oordeel van het Cft daarom opportuun.

Aanbeveling 4: Dotaties schommelfonds

Curaçao ziet vooralsnog geen reden om de begrote dotaties aan het schommelfonds te herzien, en stelt eerst de jaarrekening over 2022 van de SVB af te wachten.

Een eventueel tekort in het schommelfonds per eind 2023 zal volgens Curaçao door de SVB worden gemitigeerd door de implementatie van aanvullende maatregelen, dan wel door de SVB worden opgevangen met eigen reserves. Voor de langjarige tekorten in het schommelfonds verwijst Curaçao naar de lopende hervormingstrajecten in het kader van het Landspakket.

Het Cft merkt op dat op basis van de voorlopige realisatiecijfers 2022 van de SVB⁷ het tekort in het schommelfonds per eind 2023 ANG 11 miljoen bedraagt. Er bestaat geen wettelijke grondslag om tekorten in het schommelfonds af te wentelen op de eigen reserves van de SVB. Om een dotatie aan het schommelfonds in 2023 te voorkomen, zal Curaçao vaart moeten zetten achter aanvullende beheersmaatregelen. Het Cft wijst hierbij ook op de afspraak uit het Landspakket om evenwicht in het schommelfonds eind 2023 te waarborgen, en zo nodig aanvullende beheersmaatregelen uit te werken.⁸

Aanbeveling 5: Reserveringen begroting 2025 en 2026

Curaçao voert de voor 2025 en 2026 opgenomen reserveringen niet af van de begroting, maar onderkent wel dat deze reserveringen de facto begrotingsoverschotten zijn. De overschotten labelen als reserveringen is conform de gehanteerde begrotingssystematiek en comptabiliteitsvoorschriften, aldus Curaçao. Het is voor het Cft niet duidelijk op welke comptabiliteitsvoorschriften Curaçao doelt.

Curaçao stelt in zijn reactie dat het aan het land is om te bepalen waarvoor de reserveringen zullen worden aangewend. Het land kan bovendien op dit moment nog geen informatie verschaffen over de tekortcompensatie, omdat dit onderdeel is van de onderhandelingen tussen Curaçao en Nederland over herfinanciering van de staatsleningen. In zijn advies bij de begroting wees het Cft erop dat Curaçao voor het eerst sinds de coronacrisis de potentie heeft om overschotten te realiseren. Curaçao heeft een eigenstandige verantwoordelijkheid om een realistische begroting op te stellen, waarin de meerjarige begrotingsoverschotten tot uiting komen.

Aanbeveling 6: Meerjarig financieel overzicht

Uit de reactie van Curaçao blijkt niet dat Curaçao voornemens is een MFO toe te voegen aan de begroting, ondanks het nadrukkelijke verzoek hiertoe van de RMR.⁹ Curaçao stelt dat de budgettaire gevolgen van het Landspakket al zijn meegenomen in de begroting. De uit het Landspakket voortvloeiende investeringen worden opgenomen in het in voorbereiding zijnde meerjarig investeringsplan. Curaçao verwijst in de huidige begroting inderdaad meerdere malen naar het Landspakket, maar deze verwijzingen zijn onvoldoende onderbouwd. Bovendien ontbreekt een duidelijk overzicht van de baten, lasten en investeringen samenhangend met het Landspakket, waardoor de begroting slechts beperkt inzicht geeft in de budgettaire gevolgen van het Landspakket.

---

⁷ SVB, Voorlopig financieel verslag januari – december 2022, d.d. 8 februari 2023.

⁸ Landspakket Curaçao, Uitvoeringsagenda 1 april – 30 juni 2023, d.d. 4 april 2023.

⁹ BZK, kenmerk 2022-0000099085, Besluitvorming Rijksministerraad 25 februari 2022 inzake liquiditeitssteun en voortgang hervormingen Aruba, Curaçao en Sint Maarten, d.d. 9 maart 2022.

Het Cft benadrukt sinds begin 2022 dat het land economisch rendabele investeringen, waaronder die voor het Landspakket, zou moeten verhogen. In dat kader adviseerde het Cft de Rijksministerraad (RMR) zelfs om Curaçao, ondanks het begrote tekort in 2022, toegang te laten houden tot de lopende inschrijving van artikel 16 van de Rft om investeringen te kunnen financieren. Dit advies is door de RMR overgenomen,¹⁰ maar Curaçao heeft van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.¹¹ Bovendien blijkt het voornemen tot meer investeren (en intensiveren) niet uit de vastgestelde begroting 2023. Dit terwijl het land ook beschikt over een ruime liquiditeitspositie en deze liquiditeit ook zou kunnen aanwenden voor investeringen, nadat de onderbouwingen en de financiële effecten van deze investeringen voldoende in de (meerjaren)begroting zijn verwerkt.

Recente ontwikkelingen

Zoals het Cft eerder in deze brief stelde, hoort de begroting een betrouwbaar, realistisch en actueel beeld te geven van de financiële uitgangspositie van het land. Het Cft verzoekt Curaçao derhalve de meest recente ontwikkelingen en maatregelen te verwerken in de begroting.

Zo is Curaçao voornemens om een verlaging in het winstbelastingtarief door te voeren. Deze wijziging zal vanaf 2024 leiden tot een jaarlijkse derving van winstbelastingbaten van ANG 12 miljoen. Curaçao verwacht echter dat deze maatregel zal leiden tot meer economische bedrijvigheid, en daardoor al in 2023 meeropbrengsten zal genereren van ANG 11 miljoen. Dit wordt vervolgens niet nader (cijfermatig) onderbouwd. Daarnaast heeft Curaçao de maatregelen om de gestegen brandstofprijzen tijdelijk te mitigeren per 1 april 2023 beëindigd, hetgeen zal leiden tot een toename van de belastingbaten.

Curaçao maakte op 15 maart 2023 bekend in 2023 ANG 20 miljoen liquiditeitssteun te verstrekken aan het CMC voor gemaakte zorgkosten voor onverzekerde patiënten in de periode 2019-2022. De eerste tranche is inmiddels al uitbetaald. Al bovenstaande maatregelen behoren te leiden tot wijziging van de begroting.

---

¹⁰ BZK, kenmerk 2022-0000175232, Besluitvorming Rijksministerraad 25 maart 2022 inzake liquiditeitssteun tweede kwartaal 2022 en verder en voortgang hervormingen Aruba, Curaçao en Sint Maarten, d.d. 4 april 2022.

¹¹ De in 2022 gerealiseerde uitgaven voor investeringen (ANG 34 miljoen) blijven zelfs onder het niveau van afschrijvingen in 2022 (ANG 70 miljoen). Cft, kenmerk Cft 202300029, Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2022, d.d. 22 maart 2023.